

NCBR

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

2023

OPIS ŚCIEŻEK DLA NABORU DOSTĘPNOŚĆ PODMIOTÓW SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

NCBR
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

Spis treści

Wstęp	3
Słownik pojęć	5
Informacje ogólne	8
1. Wybór ścieżki	8
2. Wartość projektu	8
3. Okres realizacji	9
4. Przeprowadzenie autodiagnozy	9
5. Współpraca ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami	10
6. Trwałość	11
7. Obszary	11
8. Projektowanie uniwersalne	11
9. Zamówienia udzielane w ramach projektu	11
10. Minimalny zakres procedur	12
Szczegółowe wymagania dla ścieżek START i ROZWÓJ	13
Ścieżka Start	21
Opisy obszarów z przykładowymi działaniami	21
Ścieżka Rozwój	30
Opisy obszarów z przykładowymi działaniami	30

Wstęp

Uczelnie ubiegające się o możliwość realizacji projektu w ramach niniejszego konkursu są zobowiązane przedstawiać we wniosku o dofinansowanie sposób realizacji zaplanowanych działań zgodnie z celami i zapisami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Wszystkie działania, przewidziane w projekcie, należy zaplanować oraz realizować także zgodnie z zapisami:

- Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce;
- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W szczególności dotyczy to zapewnienia dostępności z uwzględnieniem potrzeb wszystkich grup osób z niepełnosprawnościami zgodnie z poniżej przytoczoną definicją osoby z niepełnosprawnością, a także realizacji modelu prawno-człowieczego, gwarantującego równość praw osób z niepełnosprawnościami.

Realizacja projektu, niezależnie od wybranej ścieżki, ma służyć wzrostowi szeroko rozumianej dostępności uczelni dla osób ze szczególnymi potrzebami wynikającymi ze stanu zdrowia (w tym osób z niepełnosprawnościami), studiujących, pracujących, współpracujących lub korzystających z oferty uczelni.

Ścieżka Start ku dostępności (START, SD) przeznaczona jest dla uczelni, które rozpoczynają swoją drogę z dostępnością lub podjęły już pewne działania w tym zakresie, ale ich efekty są niewielkie. Realizacja projektu ma w ich przypadku stworzyć stabilną bazę do dalszego rozwoju, z której już w trakcie trwania projektu korzystać będą mogły osoby z niepełnosprawnościami – bezpośrednio i pośrednio. Realizatorzy projektów na poziomie START mogą czerpać wiedzę od uczelni oraz innych instytucji (np. organizacji), które dysponują doświadczeniem w zakresie podnoszenia poziomu dostępności, w szczególności realizatorów poprzednich edycji projektów w ramach konkursu Uczelnia Dostępna (na wszystkich poziomach).

Ścieżka Rozwój w dostępności (ROZWÓJ, RD) przeznaczona jest dla uczelni, które rozpoczęły już działania w obszarze podnoszenia dostępności i stworzyły bazę, którą z powodzeniem będą mogły rozwijać w ramach projektu. Uczelnie te oceniają swój poziom dostępności jako pozwalający na aplikację na poziomie ROZWÓJ i deklarują wykorzystanie dotychczasowej wiedzy i doświadczeń dla dalszego rozwoju. W wyniku realizacji projektu uczelnie powinny stworzyć lub rozwinąć stabilną i sprawną strukturę wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, która będzie gwarantować świadczenie usług w trakcie realizacji projektu, a także po jego zakończeniu. Uczelnie te mogą korzystać z wiedzy i doświadczenia uczelni bardziej rozwiniętych w zakresie dostępności (w różnych

aspektach), w szczególności realizatorów poprzednich edycji projektów w ramach konkursu Uczelnia Dostępna. Uczelnie zobowiązane są do dzielenia się swoimi osiągnięciami.

Wszystkie działania we wskazanych ścieżkach, z uwagi na ich znaczenie w dalszym rozwoju dostępności, muszą być przeprowadzone w sposób rzetelny, z możliwie szerokim zastosowaniem zasad uniwersalnego projektowania, poszanowaniem obowiązujących przepisów prawa oraz, co niezwykle istotne, we współpracy i z uwzględnieniem opinii jednostki do spraw dostępności oraz odbiorców działań – osób z niepełnosprawnościami, na każdym ich etapie.

Efekty realizacji projektu powinny być kontynuowane po jego zakończeniu (przy wykorzystaniu funduszy pozyskanych z innych źródeł), zgodnie z wymogami realizacji projektów europejskich (zasada trwałości) oraz z zasadami przedstawionymi w szczegółowym opisie ścieżek.

Wszystkim działaniom przyświeca nadrzędny cel – osiągnięcie w przyszłości pełnej dostępności uczelni z uwzględnieniem wszystkich aspektów jej funkcjonowania.

Słownik pojęć

Za każdym razem, gdy w niniejszym dokumencie używane są poniższe pojęcia należy rozumieć je zgodnie ze wskazanymi definicjami:

Uczelnia – uczelnia publiczna lub niepubliczna zgodnie z ewidencją uczelni prowadzoną przez Ministra Edukacji i Nauki lub podmiot szkolnictwa wyższego, uprawniony do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów doktoranckich.

Bariera – zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – przeszkoda lub ograniczenie architektoniczne, cyfrowe lub informacyjno-komunikacyjne, które uniemożliwia lub utrudnia osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.

Jednostka do spraw dostępności – powołana na stałe w strukturze uczelni, niezależna od kadencji władz, odrębna jednostka organizacyjna, zajmująca się wdrażaniem dostępności, która koordynuje lub realizuje bezpośrednio zadania zapewniania osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnościami, warunków do pełnego uczestnictwa w życiu uczelni i społeczności akademickiej, w tym podczas rekrutacji, kształcenia, prowadzenia badań naukowych, udziału w wydarzeniach kulturalnych i sportowych oraz zatrudnieniu.

Kadra kierownicza – należy przez to rozumieć kadre uczelni, która zajmuje stanowiska kierownicze, zgodnie ze strukturą uczelni i zakresem obowiązków (w szczególności do kadry kierowniczej należy zaliczyć: władze rektorskie, osobę kanclerską, władze dziekańskie, innych kierowników jednostek organizacyjnych i ich zastępców, koordynatorów itp.). Decyzję o przypisaniu poszczególnych osób do grupy kadry kierowniczej na potrzeby projektu podejmuje uczelnia.

Ustawa o zapewnianiu dostępności – Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami z dnia 19 lipca 2019 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240).

Ustawa o dostępności cyfrowej – Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych z dnia 4 kwietnia 2019 r. z późniejszymi zmianami. (Dz. U. z 2023 r. poz. 1440).

Dostępność – zgodnie z Wytocznymi dotyczącymi realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 – możliwość korzystania przez osoby ze szczególnymi potrzebami z infrastruktury, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz produktów i usług na zasadzie równości z innymi osobami. Dostępność zapewnia się przede wszystkim przez uwzględnianie uniwersalnego projektowania.

Dostępność architektoniczna – dostępność dotycząca budynków i przestrzeni publicznej (to jest możliwość korzystania z nich przez osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami).

Dostępność architektoniczna ma służyć przede wszystkim zapewnieniu dostępności kształcenia, dostępności prowadzenia działalności naukowej, a szerzej dostępności usług i dostępności produktów.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna – dostępność informacyjno-komunikacyjna w rozumieniu Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami z dnia 19 lipca 2019 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240).

Dostępność cyfrowa – dostępność cyfrowa w rozumieniu Ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych z dnia 4 kwietnia 2019 r. z późniejszymi zmianami (Dz. U. z 2023 r. poz. 1440).

Osoby ze szczególnymi potrzebami – zgodnie z art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, za osoby ze szczególnymi potrzebami uznaje się osoby, które ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajdują, muszą podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia barier, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami, w szczególności osoby ze szczególnymi potrzebami wynikającymi ze stanu zdrowia (w tym osoby z niepełnosprawnościami).

Osoby z niepełnosprawnościami – w rozumieniu Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku w dniu 13 grudnia 2006 r. (Dz.U. 2012 poz. 1169 z późn. zm.), osoba, która ma długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, psychiczną, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać jej pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

Uwaga: w myśl Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych osoba z niepełnosprawnością nie musi posiadać orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub dokumentu równorzędnego.

W rozumieniu niniejszego dokumentu za osoby z niepełnosprawnościami uważa się, także: osoby g/Głuche, osoby z doświadczeniem kryzysu zdrowia psychicznego, osoby ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (jak dysleksja, dysgrafia, dyskalkulia, dysortografia), osoby w spektrum autyzmu itp.

Uczelnia dostępna – konkurs realizowany przez NCBR w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) w trzech edycjach.

Siedem zasad Wsparcia Edukacyjnego – Uchwała Prezydium KRASP z dnia 2 czerwca 2016 r. w sprawie wyrównywania szans edukacyjnych studentów z niepełnosprawnościami w dostępie do kształcenia w szkołach wyższych. Link: <https://odpowiedzialnewsparcie.pl/7-zasad/>. Siedem zasad wsparcia edukacyjnego to: indywidualizacja; podmiotowość; rozwijanie potencjału osoby z niepełnosprawnością w związku z realizowanym przez nią procesem kształcenia; racjonalność dostosowania; utrzymanie standardu akademickiego; adaptacje najbliższe standardowemu przebiegowi zajęć; równe prawa i obowiązki.

Obszary wsparcia – 8 obszarów wsparcia, które należy uwzględnić w działaniach projektowych, lista obejmuje:

1. Obszar 1 Struktura organizacyjna
2. Obszar 2 Dostępność architektoniczna
3. Obszar 3 Dostępność informacyjno-komunikacyjna
4. Obszar 4 Dostępność cyfrowa
5. Obszar 5 Technologie wspierające
6. Obszar 6 Procedury
7. Obszar 7 Usługi wspierające edukację
8. Obszar 8 Działania podnoszące świadomość niepełnosprawności.

WCAG – to skrót od Web Content Accessibility Guidelines czyli wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych, w aktualnej na dany moment obowiązującej wersji tych wytycznych.

Informacje ogólne

---

1. Wybór ścieżki

Konkurs przewiduje możliwość realizacji projektu w ramach ścieżek START lub ROZWÓJ:

- a) Ścieżka START jest przeznaczona tylko dla uczelni, które nie realizowały projektów w konkursach Uczelnia Dostępna w ramach PO WER. Jest to ścieżka dla uczelni, które chcą rozpocząć działania w zakresie podnoszenia dostępności uczelni dla osób ze szczególnymi potrzebami, jednak z różnych powodów nie dysponują odpowiednim potencjałem do realizacji działań w ramach ścieżki ROZWÓJ.
- b) Ścieżka ROZWÓJ jest przeznaczona dla:
  1. uczelni, które nie realizowały projektów w ramach konkursów Uczelnia Dostępna w ramach PO WER niezależnie od aktualnego poziomu zaawansowania we wdrażaniu dostępności oraz
  2. uczelni, które realizowały projekt jedynie w ramach ścieżki MINI.

Ścieżka ROZWÓJ jest to ścieżka dla uczelni, które – w swojej ocenie – są w stanie sprostać wszystkim wymogom określonym dla ścieżki START oraz rozszerzyć swoją działalność w zakresie dostępności o działania zaplanowane dla ścieżki ROZWÓJ.

Na etapie przygotowania wniosku uczelnia powinna dokonać wyboru odpowiedniej dla siebie ścieżki. W przypadku wybrania ścieżki START uczelnia zobowiązuje się do spełnienia wszystkich wymagań przewidzianych dla tej ścieżki. Wymagania te muszą zostać spełnione na wyjściu z projektu. W przypadku wybrania ścieżki ROZWÓJ uczelnia deklaruje spełnienie wszystkich wymagań zarówno dla ścieżki START, jak i ROZWÓJ. Wymagania te muszą zostać spełnione na wyjściu z projektu.

Wnioskodawcy dokonują oceny swoich możliwości, potrzeb i potencjału, by na tej podstawie wybrać odpowiednią ścieżkę (z uwzględnieniem ograniczeń formalnych).

2. Wartość projektu

Ścieżka START – do 2 milionów złotych

Ścieżka ROZWÓJ – do 6 milionów złotych

3. Okres realizacji

Ścieżka START – do 30 miesięcy

Ścieżka ROZWÓJ – do 48 miesięcy

4. Przeprowadzenie autodiagnozy

Na etapie przygotowania wniosku uczelnia zobowiązana jest do przeprowadzenia diagnozy stanu dostępności z wykorzystaniem odpowiedniej karty samooceny dedykowanej dla danej ścieżki. Do każdej ze ścieżek dołączono po jednej karcie samooceny, tj. kartę uproszczoną przeznaczoną dla ścieżki START oraz kartę rozszerzoną przeznaczoną dla ścieżki ROZWÓJ. Autodiagnozę należy przeprowadzić z wykorzystaniem karty dedykowanej, przeznaczonej dla wybranej przez wnioskodawcę ścieżki. Karty mają na celu przedstawienie obecnego poziomu dostępności danej uczelni, celu, do którego dąży oraz narzędzi i metod, które temu posłużą. Karty powinny dostarczyć informacji, na podstawie których eksperci będą mogli podjąć decyzję czy proponowane w projekcie działania są uzasadnione.

Karty zostały przygotowane w taki sposób, aby nawiązywały do wymagań określonych w niniejszym dokumencie dla ścieżek START oraz ROZWÓJ. W przypadku każdego z kryteriów uwzględnionego w karcie należy odpowiedzieć, czy:

- a) Uczelnia w pełni spełnia opisane kryterium. Poprzez pełne spełnienie kryterium należy rozumieć sytuację, gdy dane kryterium spełnione jest w odniesieniu do całej uczelni.
- b) Uczelnia częściowo spełnia kryterium. Poprzez częściowe spełnienie kryteriów należy rozumieć sytuację, w której spełnione są tylko wybrane elementy danego kryterium. Np. uczelnia powołała jednostkę ds. dostępności, ale jednostka ta nie posiada odpowiedniej siedziby. Poprzez częściowe spełnienie kryterium należy również rozumieć sytuację, gdy kryterium spełnione jest tylko w odniesieniu do wybranej części uczelni, np. wdrożono zasady przyznawania wsparcia osobom ze szczególnymi potrzebami, jednak nie we wszystkich jednostkach organizacyjnych lub dotyczą one jedynie studentów, z pominięciem doktorantów.
- c) Uczelnia nie spełnia kryterium.

W uzasadnieniu należy opisać, w jakim zakresie i na jakiej podstawie kryterium uznano za spełnione. Należy również opisać zdiagnozowane w danym zakresie potrzeby (o ile występują). W szczególności należy opisać te, potrzeby których zaspokojenie w wyniku realizacji projektu prowadzić będzie do spełnienia danego kryterium. Jednocześnie w punkcie „Powiązane działania” należy wskazać działania, które będą podejmowane w ramach projektu i będą prowadziły do spełnienia danego kryterium lub do rozszerzenia działań w zakresie tego kryterium. Podkreślenia wymaga fakt, że możliwy jest rozwój elementów spełniających kryteria dostępności na wejściu

pod warunkiem uzasadnienia potrzeb w tym zakresie. Oznacza to, iż uczelnia może zaplanować modyfikację lub rozwój dostępnych elementów, pod warunkiem występowania potrzeb w tym zakresie (np. dodatkowa przestrzeń w dotychczas dostępnej siedzibie jednostki ds. dostępności).

5. Współpraca ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami

Realizacja projektu zgodnie z kryteriami dostępu, wymaga współpracy ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami na etapie tworzenia wniosku o dofinansowanie oraz na każdym etapie realizacji projektu. Środowisko osób z niepełnosprawnościami rozumiane jest przede wszystkim jako organizacja pozarządowa lub podmiot reprezentujący osoby z niepełnosprawnościami działające na rzecz likwidacji barier dla osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienia tym osobom dostępu do kształcenia, a także same osoby z niepełnosprawnościami zajmujące się aktywnie tematyką dostępności, w tym studenci czy kadra akademicka.

W szczególności możliwe są następujące formy tej współpracy:

- a) Realizacja projektu w formule partnerskiej. W przypadku tej formuły podmiot jest partnerem wnioskodawcy posiadającym przypisane do siebie pozycje w budżecie projektu oraz określony we wniosku o dofinansowanie zakres odpowiedzialności. Formuła ta wymaga przeprowadzenia odpowiedniej procedury wyboru partnera.
- b) Sformalizowana współpraca – formuła ta wymaga podpisania umowy z wybranym podmiotem, określającą zakres i warunki współpracy, w szczególności zasady współpracy ze specjalistami/z podmiotem. W przypadku tej formuły uczelnia może zaplanować w budżecie koszty (związane np. z wynagrodzeniem dla specjalistów z organizacji, kosztami udziału w pracach itp.). Ważne: aby podmiot mógł uczestniczyć w tworzeniu wniosku oraz realizacji projektu, w celu spełnienia wymogów w zakresie kwalifikowalności kosztów, konieczne jest dokonanie wyboru tego podmiotu zgodnie z zapisami „Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027” w zakresie Postępowania o udzielenie zamówienia przed złożeniem wniosku o dofinansowanie. Uczelnia w zawartej umowie z wybranym podmiotem może przewidzieć zapisy uzależniające kontynuowanie umowy na etapie realizacji wniosku od podpisania przez uczelnię umowy o dofinansowanie projektu.
- c) Inna forma sformalizowanej współpracy, zgodna z kryteriami dostępu.

Ważne: Wnioskodawca zobowiązany jest zapewnić, że współpraca taka odbywać się będzie na każdym etapie realizacji projektu. Na Wnioskodawcy ciąży obowiązek zapewnienia współpracy również w przypadku wycofania się partnera z realizacji projektu.

Ponadto, realizacja projektu wymaga także współpracy i z uwzględniania opinii jednostki do spraw dostępności – na każdym etapie jego realizacji.

6. Trwałość

Wnioskodawca planując działania finansowane w ramach projektu musi brać pod uwagę, że ich efekt ma się przełożyć na trwałą dostępność uczelni, a nie dostępność jedynie w okresie trwania projektu. Tym samym Wnioskodawca musi mieć świadomość konieczności zabezpieczenia środków finansowych na kontynuację działań po zakończeniu realizacji projektu.

7. Obszary

Działania zaplanowane w projekcie muszą obejmować wszystkie obszary (nr 1-8 wymienione w Słowniku pojęć i opisane w niniejszym dokumencie), przy czym poszczególne działania mogą dotyczyć kilku obszarów jednocześnie. Określone w dokumencie wymagania dotyczą tylko i wyłącznie działalności uczelni prowadzonej na terenie Polski oraz obiektów znajdujących się w Polsce.

8. Projektowanie uniwersalne

Wszystkie działania powinny być realizowane zgodnie z koncepcją projektowania uniwersalnego. Oznacza to, że należy dążyć do takiego projektowania produktów, środowiska, programów i usług, aby w możliwie największym stopniu mogły z nich korzystać wszystkie osoby, w tym osoby z niepełnosprawnością, bez konieczności stosowania specjalnych dostosowań czy usług wspierających. Dopiero w sytuacji braku możliwości zastosowania projektowania uniwersalnego należy stosować racjonalne usprawnienia.

Projektowanie uniwersalne dotyczy, w szczególności, usług uczelni (jak kształcenie – ang. Universal Design for Learning – uniwersalne projektowanie kształcenia) oraz infrastruktury uczelni.

9. Zamówienia udzielane w ramach projektu

Na etapie realizacji projektu Wnioskodawca przy udzielaniu wszystkich zamówień zobowiązany jest stosować się do wymagań w zakresie dostępności, wynikających z Ustawy o zapewnianiu dostępności, Ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, w tym z wytycznymi określonymi w załączniku do tej ustawy oraz wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027, w tym ze standardami dostępności stanowiącymi załącznik do wytycznych. W szczególności należy zwrócić uwagę na to, że:

- a) wszystkie tworzone w ramach zamówień materiały elektroniczne lub drukowane muszą być tworzone w formie dostępnej, w tym zgodnie z aktualnym standardem WCAG,
- b) wszystkie działania, w szczególności szkolenia, warsztaty, konferencje, seminaria itd. zakwaterowanie uczestników muszą być realizowane tylko i wyłącznie w obiektach w pełni spełniających wymagania w zakresie dostępności – niezależnie od tego, czy zapisani na dane działanie uczestnicy są osobami z niepełnosprawnością (także z niepełnosprawnościami innymi niż ruchowa, np. konieczność zapewnienia pętli induktofonicznej i napisów w czasie rzeczywistym). Niedopuszczalne jest organizowanie szkoleń czy zakwaterowania w obiektach nie spełniających wymogów w zakresie dostępności,
- c) przy zlecaniu działań merytorycznych takich jak szkolenia, warsztaty, webinary, wykłady, seminaria, konferencje i inne formy przekazywania wiedzy i wymiany doświadczeń Wnioskodawca musi przewidzieć analizę potrzeb uczestników w zakresie szczególnych potrzeb oraz zapewnić dostępność adekwatną do zdiagnozowanych potrzeb takich jak na przykład: tłumaczenie na język migowy, wydruki w alfabecie Braille'a, materiały w wersji elektronicznej, druk powiększony i inne,
- d) w przypadku tworzenia materiałów audiowizualnych Wnioskodawca musi przewidzieć ich uniwersalne zaprojektowanie oraz realizację zgodnie z zapisami WCAG.

Niedopuszczalne jest, aby jakiegokolwiek usługi lub produkty finansowane w ramach projektu nie spełniały wymagań w zakresie dostępności. Wnioskodawca, jako zamawiający, ma obowiązek zapewnienia dostępności zamawianych usług i produktów, w szczególności poprzez wprowadzenie do umów z wykonawcami odpowiednich zapisów określających wymagania w zakresie dostępności. Obowiązkiem Wnioskodawcy jest również wyegzekwowanie od wykonawcy realizacji umów zgodnie z wymaganiami określonymi w tych umowach.

10. Minimalny zakres procedur

Wnioskodawca realizując projekt zobowiązany jest przeanalizować konieczność wprowadzenia zmian zapewniających wdrożenie wymagań określonych w opisach ścieżek oraz w szczególności zgodnie z ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami i Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych, dokumentów wewnętrznych uczelni, takich jak na przykład statut, regulamin studiów, regulamin szkoły doktorskiej, regulamin świadczeń, regulamin rekrutacji, zasady udzielania zamówień publicznych, strategia uczelni, regulamin organizacyjny, regulamin pracy, regulamin ochrony przeciwpożarowej. Jeżeli przygotowanie i wdrożenie wymaganych w opisie ścieżek procedur wymaga rozszerzenia wewnętrznych regulacji uczelni, należy w projekcie zaplanować takie działania. Działania należy zaplanować w sposób adekwatny, mając na uwadze zarówno przygotowanie, uzgodnienie, wdrożenie, upowszechnienie oraz ewaluację zmian.

Szczegółowe wymogi dla ścieżek START i ROZWÓJ

Poniższa tabela prezentuje minimalne efekty, jakie należy osiągnąć wdrażając model uczelni dostępnej w ramach ścieżki START lub ROZWÓJ. Wnioskodawca decydując się na realizację ścieżki ROZWÓJ ma obowiązek osiągnąć wszystkie elementy wymagane zarówno dla ścieżki START, jak i ROZWÓJ.

W sytuacji, gdy Wnioskodawca na wejściu do projektu ma zrealizowane określone elementy wymagane dla wybranej przez siebie ścieżki, musi zadeklarować je w karcie samooceny i nie jest zobowiązany do podejmowania działań projektowych w tym zakresie. Działania takie nie są jednak wykluczone przy uzasadnieniu potrzeb ich realizacji. Przykładowo, gdy uczelnia rozpoczynając projekt posiada dostępną siedzibę jednostki ds. dostępności nie ma konieczności prowadzenia działań w celu jej stworzenia. Posiadanie dostępnej siedziby nie wyklucza jednak działań w kierunku zwiększenia powierzchni tej siedziby, np. poprzez dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami dodatkowych pomieszczeń.

Obszar	START	ROZWÓJ Wymogi dla START plus poniższe
Obszar 1 Struktura organizacyjna	[S1] Powołanie w strukturze uczelni jednostki ds. dostępności posiadającej stałą, dedykowaną siedzibę, pozwalającą na przyjmowanie osób zainteresowanych w warunkach zapewniających odpowiedni komfort i poufność prowadzonych rozmów.	[R1] Rozwinięcie struktury jednostki ds. dostępności w sposób umożliwiający zajmowanie się przez tę jednostkę co najmniej następującym zakresem działań: [R1.1] dostępnością procesu kształcenia studentów oraz realizacji badań naukowych, doktorantów oraz słuchaczy studiów podyplomowych, [R1.2] dostępnością rekrutacji na studia i do szkół doktorskich, [R1.3] dostępnością uczelni dla pracowników, [R1.4] dostępnością uczelni w zakresie określonym w Ustawie o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. tj. dostępnością architektoniczną, informacyjno-komunikacyjną oraz cyfrową.

Obszar	START	ROZWÓJ Wymogi dla START plus poniższe
Obszar 2 Dostępność architektoniczna	<p>[S2.1] Stworzenie dostępnej, w rozumieniu definicji Dostępności architektonicznej, siedziby jednostki ds. dostępności lub przeprowadzenie prac dostosowujących taką siedzibę do wskazanych w niniejszym punkcie wymogów. Siedziba jednostki ds. dostępności musi spełniać wszystkie wymagania określone w szczególności w Ustawie o zapewnianiu dostępności, Ustawie Prawo budowlane oraz Standardzie dostępności architektonicznej z Wytycznych równościowych.</p> <p>[S2.2] Przygotowanie i opublikowanie na głównej stronie www uczelni informacji o dostępności architektonicznej wszystkich obiektów, w których prowadzona jest działalność dydaktyczna uczelni lub bezpośrednia obsługa studentów bądź doktorantów. Powinna ona zawierać w szczególności wyszczególnione bariery utrudniające lub uniemożliwiające OzN korzystanie z pomieszczeń, ich wyposażenia i ich funkcji.</p>	<p>[R2.1] Przygotowanie i opublikowanie na głównej stronie www uczelni informacji o dostępności architektonicznej wszystkich obiektów, w których prowadzona jest działalność dydaktyczna uczelni lub bezpośrednia obsługa studentów bądź doktorantów. Powinna ona zawierać w szczególności wyszczególnione bariery utrudniające lub uniemożliwiające OzN korzystanie z pomieszczeń i ich wyposażenia.</p> <p>Jeżeli stwierdzono jakiegokolwiek bariery w zakresie dostępności architektonicznej:</p> <p>[R2.2] Stworzenie kompleksowego planu likwidacji barier architektonicznych w uczelni, obejmującego wszystkie obiekty, w których prowadzona jest działalność dydaktyczna uczelni lub bezpośrednia obsługa studentów bądź doktorantów. Plan musi w szczególności identyfikować bariery (wskazanie każdej bariery z opisem, lokalizacją i ewentualnie dokumentacją fotograficzną) oraz zawierać wstępne propozycje ich likwidacji (np. propozycje oznakowania, likwidacji progów, poszerzenia drzwi, budowy podjazdu, przebudowy toalety – z ewentualnymi szkicami koncepcji).</p> <p>[R2.3] Likwidacja wybranych barier w dostępności-architektonicznej. (zakres i wybrane bariery należy wskazać w karcie samooceny)</p>

Obszar	START	ROZWÓJ Wymogi dla START plus poniższe
<p>Obszar 3</p> <p>Dostępność informacyjno-komunikacyjna</p>	<p>[S3.1] Zapewnienie pełnej dostępności informacyjno-komunikacyjnej siedziby jednostki ds. dostępności.</p> <p>[S3.2] Zapewnienie pełnej dostępności informacji przygotowywanych, przekazywanych i publikowanych przez jednostkę ds. dostępności. [S3.3] Zapewnienie możliwości komunikacji z przedstawicielami i przedstawicielkami jednostek ds. dostępności w formie dostępnej.</p> <p>[S3.4] Przygotowanie i opublikowanie na głównej stronie www informacji o dostępności informacyjno-komunikacyjnej wszystkich obiektów, w których prowadzona jest działalność dydaktyczna uczelni lub bezpośrednia obsługa studentów bądź doktorantów. Powinna ona zawierać wyszczególnione bariery, utrudniające komunikację i informowanie.</p>	<p>[R3.1] Przygotowanie i opublikowanie na głównej stronie www informacji o dostępności informacyjno-komunikacyjnej wszystkich obiektów, w których prowadzona jest działalność dydaktyczna uczelni lub bezpośrednia obsługa studentów bądź doktorantów. Powinna ona zawierać wyszczególnione bariery, utrudniające komunikację i informowanie.</p> <p>Jeżeli stwierdzono jakiegokolwiek bariery w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:</p> <p>[R3.2] Stworzenie kompleksowego planu likwidacji barier informacyjno-komunikacyjnych w uczelni, obejmującego wszystkie jednostki organizacyjne, w których prowadzona jest działalność dydaktyczna uczelni lub bezpośrednia obsługa studentów bądź doktorantów. Plan musi w szczególności identyfikować bariery oraz zawierać wstępne propozycje ich likwidacji.</p> <p>[R3.3] Likwidacja wybranych barier w dostępności informacyjno-komunikacyjnej.</p>

Obszar	START	ROZWÓJ Wymogi dla START plus poniższe
Obszar 4 Dostępność cyfrowa	[S4] Działania w zakresie zapewnienia dostępności cyfrowej w rozumieniu Ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz Ustawy o dostępności cyfrowej co najmniej w zakresie stron www: strony głównej, jednostki ds. dostępności, jednostki ds. rekrutacji na studia, Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) zgodnie z obowiązującym w czasie realizacji projektu standardem WCAG.	<p>[R4.1] Stworzenia standardów dostępności uczelnianych serwisów www i aplikacji zgodnie z obowiązującym w czasie realizacji projektu standardem WCAG, w szczególności stworzenie dostępnych wewnętrznych systemów informatycznych i procedur administracyjnych.</p> <p>[R4.2] Dostosowanie stron www i systemów informatycznych: Serwisów bibliotecznych Strony dot. świadczeń materialnych dla studentów i doktorantów.</p> <p>[R4.3] Zapewnienie dostępności narzędzi wykorzystywanych w edukacji zdalnej.</p>

Obszar	START	ROZWÓJ Wymogi dla START plus poniższe
Obszar 5 Technologie wspierające	<p>[S5] Organizacja zaplecza technologicznego, umożliwiającego realizację procesu kształcenia przez osoby ze szczególnymi potrzebami (np. zakup sprzętu wspomagającego, udostępnianego studentom/kom, programy udźwiękowiające i powiększające w czytelnich/ bibliotekach, montaż pętli indukcyjnych, zakup licencji na aplikacje wspierające OZN lub do tworzenia dostępnych treści, urządzenia wspomagające przemieszczanie itd.)</p> <p>Zalecane wdrożenie innych rozwiązań technologicznych np. związanych z możliwością korzystania z baz bibliotecznych online.</p>	<p>[R5] Rozwinięcie zaplecza technologicznego zapewniającego minimalny poziom dostępności oferowanych w ramach katalogu wsparcia edukacyjnego usług oraz przynajmniej plan zapewniający zwiększanie dostępności wewnętrznych systemów informatycznych i procedur administracyjnych.</p> <p>[R5.1] Zapewnienie dostępności sprzętu, wykorzystywanego w procesie edukacyjnym, zakupionego w okresie realizacji projektu (np. sprzęt komputerowy, sprzęt laboratoryjny, sprzęt sportowy itd.).</p> <p>[R5.2] Zapewnienie wsparcia mobilności osób z niepełnosprawnościami na terenie uczelni oraz jej najbliższego otoczenia.</p> <p>[R5.3] Zapewnienie dostępności sprzętu, wykorzystywanego w procesie administracyjnym, zakupionego w okresie realizacji projektu (np. e-kioski, wpłatomaty, książkomaty itd.).</p> <p>[R5.4] Zapewnienie dostępnych (np. elektronicznych) systemów ostrzegawczych.</p> <p>[R5.5] Poprawa poziomu dostępności sprzętu, pozostającego w posiadaniu uczelni, zakupionego przed okresem realizacji projektu.</p>

Obszar	START	ROZWÓJ Wymogi dla START plus poniższe
	<p>[S6] Opracowanie, przyjęcie i wdrożenie wewnętrznych procedur na uczelni obowiązujących wszystkich pracowników, doktorantów, studentów i słuchaczy, które określą sposób wdrożenia obowiązków i zadań wynikających z aktów prawnych dotyczących obszaru dostępności. Zgodnie z minimalnym zakresem procedur.</p>	<p>[R6.1] Opracowanie i wdrożenie zasad przyznawania i udzielania wsparcia osobom ze szczególnymi potrzebami w szczególności w zakresie usług w procesie przyjmowania na uczelnię i wspierających edukację.</p> <p>[R6.2] Opracowanie i wdrożenie ogólnouczelnianych procedur, gwarantujących zapewnienie dostępności architektonicznej oraz informacyjno-komunikacyjnej wszystkich realizowanych w uczelni inwestycji, modernizacji i remontów. Procedury muszą przewidywać akceptację wszystkich inwestycji, modernizacji i remontów przez jednostkę do spraw dostępności, co najmniej na etapie projektu, udzielenia zamówienia oraz na etapie odbioru prac od wykonawcy.</p> <p>[R6.3] Opracowanie i wdrożenie przez uczelnię zestawu ogólnouczelnianych wewnętrznych regulacji (obejmujących wszystkie jednostki organizacyjne i wszystkich pracowników, studentów i doktorantów, oraz słuchaczy studiów podyplomowych), gwarantujących zapewnienie dostępności we wszystkich 8 obszarach dostępności.</p> <p>[R6.4] Opracowanie i wdrożenie procedur, zapewniających dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami, we wszystkich udzielanych przez uczelnię zamówieniach publicznych.</p>

Obszar	START	ROZWÓJ Wymogi dla START plus poniższe
<p>Obszar 7</p> <p>Usługi wspierające edukację</p>	<p>[S7.1] Zaplanowanie i wdrożenie kompleksowego wsparcia obejmującego wszystkie osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami, bez względu na rodzaj i nasilenie szczególnych potrzeb (niepełnosprawności), zapewniającego dostępność procesu przyjmowania na kształcenie i kształcenia, zgodnego z 7 zasadami wsparcia edukacyjnego, przyjętego uchwałą KRASP https://odpowiedzialnewsparcie.pl/</p> <p>[S7.2] Wdrożenie systemu rocznego planowania działań i wydatków (działanie stałe, cykliczne), związanych z wsparciem edukacyjnym osób z niepełnosprawnością, obejmującego ogół działań w uczelni, finansowanych zarówno w ramach projektu, jak i z innych źródeł.</p> <p>[S7.3] Opracowanie i opublikowanie na stronie www jednostki ds. dostępności katalogu zapewnianych przez uczelnię usług wspierających edukację osób z niepełnosprawnościami:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) usług dostępnych w sposób ciągły; b) usług, które mogą być uruchomione w zależności od potrzeb wraz ze wskazaniem terminu, w którym należy uczelnię poinformować o potrzebie zapewnienia konkretnej usługi. <p>Katalog musi zawierać informacje czy uczelnia gwarantuje dostęp do poszczególnych usług studentom, którym usługi te są niezbędne do udziału w procesie kształcenia co najmniej do czasu zakończenia przez nich realizacji toku studiów.</p>	<p>[R7.1] Wsparciem powinny być objęte wszystkie osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami, niezależnie od rodzaju i nasilenia szczególnych potrzeb (niepełnosprawności), w zakresie, w jakim wsparcie to jest niezbędne do zapewnienia pełnego udziału w życiu Uczelni i społeczności akademickiej, w tym w procesie przyjmowania na kształcenie, kształceniu i prowadzeniu działalności naukowej.</p> <p>[R7.2] Uczelnia musi dysponować obowiązującą, skuteczną procedurą wnioskowania i przyznawania wsparcia dla studentów/ek z niepełnosprawnościami. Procedura musi uwzględniać możliwość odwołania oraz nakładać obowiązek uzasadnienia ewentualnej odmowy wsparcia.</p>

Obszar	START	ROZWÓJ Wymogi dla START plus poniższe
<p>Obszar 8</p> <p>Działania podnoszące świadomość niepełnosprawności</p>	<p>[S8.1] Przeszkolenie całego zespołu jednostki ds. dostępności w zakresie podstawowych szkoleń świadomościowych oraz specjalistycznych.</p> <p>[S8.2] Przeszkolenie co najmniej połowy kadry kierowniczej uczelni w zakresie podstawowych szkoleń świadomościowych.</p> <p>[S8.3] Przeszkolenie wybranych przedstawicieli kadry dydaktycznej oraz administracyjnej w zakresie podstawowych szkoleń świadomościowych oraz specjalistycznych.</p>	<p>[R8.1]. Zaawansowane szkolenia z poszczególnych zagadnień, dotyczących niepełnosprawności: technologie, procedury, wsparcie psychologiczne, standardy wsparcia edukacyjnego etc. Szkolenia powinny być kompleksowe, tj. obejmować wszystkie 8 obszarów dostępności i udokumentowane.</p> <p>[R8.2] Opracowanie i wdrożenie długoterminowego planu/ programu szkolenia pracowników uczelni w zakresie świadomości niepełnosprawności i zapewnienia dostępności, co najmniej w zakresie nowozatrudnionych w uczelni osób oraz osób obejmujących stanowiska kierownicze.</p>

Opisy obszarów z przykładowymi działaniami

Obszar 1 Struktura organizacyjna

Projekt na poziomie ścieżki START zobowiązuje uczelnię do powołania w strukturze uczelni jednostki ds. dostępności posiadającej stałą, wolną od barier, dedykowaną siedzibę, pozwalającą na przyjmowanie osób zainteresowanych w warunkach zapewniających odpowiedni komfort i poufność prowadzonych rozmów. Liczba nowo zatrudnionych pracowników w jednostkach obsługujących osoby z niepełnosprawnościami musi być racjonalna i powiązana z uzasadnionymi potrzebami danej uczelni i w odniesieniu do liczby studentów oraz pracowników z niepełnosprawnościami.

Uczelnia musi zapewnić funkcjonowanie jednostki ds. dostępności także po zakończeniu realizacji projektu.

Zakres działań w obszarze struktury organizacyjnej musi obejmować:

- powołanie jednostki ds. dostępności i stworzenie zakresu jej kompetencji;
- zatrudnienie doradcy/konsultanta edukacyjnego;
- prowadzenie bieżącego monitoringu zagwarantowania dostępności w Uczelni;
- współpracę ze wszystkimi jednostkami uczelnianymi w zakresie zapewnienia dostępności procesu kształcenia (w sposób uniwersalny lub jego adaptacji) dla osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami;
- opracowywanie i opiniowanie projektów aktów normatywnych, stanowionych przez Uczelnię w zakresie potrzeb osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami;
- nadzór nad dostępnością strony internetowej jednostki ds. dostępności;
- inicjowanie i koordynowanie pozostałych działań, zmierzających do rozwoju systemu wsparcia na Uczelni dla osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami.

Przykładowe działania:

- stworzenie i wdrożenie procedur takich jak np.: procedura wsparcia edukacyjnego, procedura ewakuacji osób z niepełnosprawnościami, procedura adaptacji materiałów dydaktycznych, procedura akceptacji inwestycji, modernizacji i remontów realizowanych na uczelni (jednostka ds. dostępności musi aktywnie uczestniczyć we wszystkich etapach tworzenia i wdrażania procedury);

- współpraca ze wszystkimi jednostkami uczelni w zakresie zapewnienia dostępności ich działań dla osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami;
- zapewnienie niezbędnych szkoleń dla pracowników jednostki ds. dostępności oraz pozostałej kadry Uczelni;
- współpraca z uczelnianymi organizacjami zrzeszającymi studentów i doktorantów;
- współpraca z przedstawicielami administracji samorządowej, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi w zakresie uniwersalnego projektowania edukacji;
- inicjowanie i koordynowanie działań ukierunkowanych na włączanie osób z niepełnosprawnościami w środowisku Uczelni;
- przygotowywanie materiałów informacyjnych o działalności jednostki ds. dostępności w formie dostępnej (z uwzględnieniem różnych potrzeb).

Obszar 2 Dostępność architektoniczna

Realizacja ścieżki START zobowiązuje uczelnie do stworzenia dostępnej, w rozumieniu Ustawy o zapewnieniu dostępności, siedziby jednostki ds. dostępności lub przeprowadzenie prac dostosowujących taką siedzibę do wskazanych poniżej wymogów. Siedziba jednostki ds. dostępności (miejsce obsługi osób z niepełnosprawnościami) powinna spełniać wszystkie określone w ustawie wymogi w zakresie dostępności architektonicznej.

Zakres adaptacji w obszarze dostępności architektonicznej może obejmować:

- dostosowanie wejścia i otoczenia budynku, z uwzględnieniem możliwości dojazdu do budynku środkami dostępnej komunikacji publicznej oraz zaparkowania pojazdu na dedykowanych dla OzN miejscach;
- zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych w budynku, w którym znajduje się siedziba jednostki ds. dostępności, np. budowa windy dostosowanej do potrzeb OzN;
- zapewnienie toalety dostępnej dla osób z niepełnosprawnościami;
- zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynkach, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy;
- zapewnienie wstępu do budynków osobom korzystającym z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 100)
- zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub uratowania w inny sposób (ewakuacja etapowa).

Przykładowe działania:

- wyznaczenie i prawidłowe oznaczenie miejsc postojowych dla OzN możliwie blisko wejścia do budynku;
- obniżenia krawężników na drogach z parkingu/przystanku komunikacji publicznej do wejścia do budynku;
- wybudowanie pochylni wejściowej;
- wyposażenie drzwi wejściowych w automatykę drzwiową;
- zamontowanie modułu głosowego w windzie;
- zmiana panelu sterowania w windzie na panel wyposażony w przyciski wypukłe, oznaczone w alfabecie Braille'a;
- przebudowa toalety z zapewnieniem odpowiedniej infrastruktury oraz przestrzeni manewrowej dla osób poruszających się na wózku;
- wyposażenie toalety w uchwyty i akcesoria łazienkowe;
- wyposażenie budynku w plan dotykowy, znaczniki głosowe, tabliczki przy drzwiach z wykorzystaniem oznaczeń w alfabecie Braille'a itp.;
- wprowadzenie do regulaminów zapisu zapewniającego możliwość przebywania na terenie uczelni i uczestnictwa w zajęciach osoby z asystentem osobistym;
- wprowadzenie do regulaminów budynków zapisu zapewniającego możliwość wstępu do budynku z psem asystującym;
- zakup wyposażenia dodatkowego wspierającego ewakuację np. krzesel ewakuacyjnych, materacy ewakuacyjnych, kapturów ewakuacyjnych itp.;
- dostosowanie planów ewakuacyjnych budynku tak, aby uwzględniały zasady uratowania osób ze szczególnymi potrzebami;
- wyposażenie siedziby jednostki ds. dostępności w urządzenia wspomagające słyszenie, np. w stacjonarną lub przenośną pętlę indukcyjną.

Obszar 3 Dostępność informacyjno-komunikacyjna

Projekt na poziomie START zobowiązuje uczelnię do osiągnięcia dostępności informacyjno-komunikacyjnej (zgodnie z zapisami Ustawy o dostępności) jednostki ds. dostępności. Oznacza to uruchomienie i gwarantowanie na stałe możliwości korzystania z dostępnych kanałów komunikacji, zgodnych z potrzebami osób z niepełnosprawnościami. Informacje, przekazywane przez w/w jednostkę będą przygotowane według zasad projektowania uniwersalnego, z zastosowaniem prostego języka. Wszystkie materiały i komunikaty jednostki ds. wsparcia OzN będą w pełni dostępne, będą przekazywane równoległe poprzez minimum 2 kanały.

Informacja na temat dostępnych sposobów komunikacji z jednostką ds. wsparcia OzN powinna być łatwo dostępna dla wszystkich zainteresowanych.

Przykładowe działania:

- zapewnienie możliwości komunikacji w różnych formach: komunikacja bezpośrednia, zdalna (mail, telefon, sms, chat, komunikator, połączenia video itd.), przy wykorzystaniu nowoczesnej technologii, tłumaczenie na język migowy itd.;
- organizacja zaplecza do komunikacji z przedstawicielami i przedstawicielkami jednostki ds. dostępności w formie dostępnej: zakup sprzętu (pętle indukcyjne, mikrofony, głośniki, słuchawki itd.), aplikacji (wspomagających komunikację zdalną i bezpośrednią), oprogramowania (udźwiękowanie, powiększenie, adaptacja informacji), organizacja usług w zakresie komunikacji (współpraca ze specjalistami w zakresie wspomaganie komunikacji: tłumaczenie na język migowy, napisy, audio deskrypcja, asystentura komunikacyjna itd.) itd.;
- wyposażenie biura w pomoce, wspierające komunikację (np. AAC);
- organizacja usługi asysty komunikacyjnej (doraźnej lub na stałe);
- przygotowanie kadry jednostki ds. dostępności do komunikacji oraz tworzenia informacji w formie dostępnej;
- współpraca ze wszystkimi jednostkami uczelnianymi w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej;
- bieżący monitoring poziomu dostępności informacyjno-komunikacyjnej działalności uczelni.

Obszar 4 Dostępność cyfrowa

Realizacja ścieżki Start zobowiązuje uczelnie do stworzenia dostępnych, w rozumieniu ustawy o zapewnieniu dostępności cyfrowej, zgodnie z obowiązującym na dzień ogłoszenia projektu standardem WCAG obowiązującym w okresie realizacji projektu, stron internetowych co najmniej w zakresie dostosowania strony głównej uczelni, jednostki ds. dostępności, jednostki ds. Rekrutacji, Biuletynu Informacji Publicznej (BIP).

Zakres dostosowania stron musi uwzględniać w szczególności przygotowanie i zamieszczenie na stronach deklaracji dostępności wraz ze wskazaniem danych i kontaktu do administratorów dostępności. Deklaracja dostępności jest przygotowywana zgodnie z warunkami technicznymi publikacji oraz strukturą dokumentu elektronicznego „Deklaracji Dostępności” opracowanymi przez Ministerstwo Cyfryzacji. Deklaracja dostępności musi zawierać m.in.:

1. informacje o sposobie dokonania oceny dostępności cyfrowej i jej wyniku;
2. imię i nazwisko oraz dane kontaktowe (telefon, adres e-mail) administratora dostępności cyfrowej;

3. dane teleadresowe siedziby podmiotu jednostki organizacyjnej uczelni;
4. informację o dostępności architektonicznej budynków jednostki.

Na poziomie ścieżki START uczelnia zobowiązana jest do opracowania wytycznych, uwzględniających wymagania ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przy tworzeniu umów oraz opisów przedmiotu zamówienia nowo zamawianych produktów (stron internetowych/aplikacji mobilnych/ systemów informatycznych).

Przykładowe działania:

- bieżący monitoring i opracowanie planu likwidacji barier w dostępności stron internetowych uczelni;
- przygotowanie deklaracji dostępności i zamieszczenie ich na ww. stronach wraz ze wskazaniem administratorów stron odpowiedzialnych za udzielanie informacji;
- przeszkolenie administratorów stron w zakresie obowiązujących standardów dostępności cyfrowej WCAG;
- stworzenie i przyjęcie uczelnianych procedur/wytycznych w zakresie zapewniania dostępności cyfrowej stron internetowych i dokumentów;
- wyznaczenie w każdej jednostce i sfinansowanie nowego zakresu obowiązków osoby pełniącej rolę Administratora Dostępności Cyfrowej. Osoba ta będzie odpowiedzialna za dbanie o dostępność cyfrową stron jednostki, obsługę skarg, będzie wykazana w Deklaracji Dostępności na stronach, a także będzie dbać o dostępność cyfrową w innych obszarach, np. w komunikacji, tworzonych i udostępnianych dokumentów czy multimediiów;
- wyznaczenie i sfinansowanie kosztów działania jednostki lub osoby odpowiedzialnej za kwestie dostępności cyfrowej w celu wspierania i rozwiązywania systemowych problemów dostępności, przykładowo wskazanie osoby w dziale IT, która będzie wyspecjalizowana w zakresie dostępności cyfrowej (to może być postulowany Koordynator Dostępności Cyfrowej, ale może to być wyznaczony pracownik techniczny);
- wprowadzenie procedur związanych z ewidencjonowaniem stanu dostępności cyfrowej oraz zgłaszanymi problemami dostępności (ocena dostępności wg kryteriów WCAG, procedura musi zakładać aktualizację ewidencji przynajmniej raz w roku).

Obszar 5 Technologie

Uczelnia powinna zapewnić zaplecze technologiczne (urządzenia, aplikacje, sprzęt wspomagający itd.), umożliwiające osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności udział w procesie kształcenia, z uwzględnieniem wszystkich jego aspektów. Zaplecze technologiczne powinno gwarantować dostępne: udział w zajęciach dydaktycznych, realizację procesu administracyjnego, udział w wydarzeniach (kulturalnych, społecznych itd.) studenckich i pracowniczych, korzystanie z zaplecza

socjalnego (świadczenia, zakwaterowanie, żywienie zorganizowane itd.), ewakuację w sytuacjach zagrożenia.

Wszystkie usługi, oferowane przez jednostkę ds. dostępności muszą spełniać warunki technologicznej dostępności.

Przykładowe działania:

- wyposażenie uczelni w technologie umożliwiające osobom ze szczególnymi potrzebami dostęp do procesu kształcenia (np. stworzenie dostępnych stanowisk komputerowych, dostosowanie sprzętu komputerowego, zapewnienie oprogramowania i aplikacji dostępowych, udźwiękowienie, oznaczenie lub umiejscowienie sprzętu laboratoryjnego, dostosowanie sprzętu wykorzystywanego podczas praktyk, zakup lup, pętli indukcyjnych itd.);
- organizacja procesu kształcenia zdalnego w formie dostępnej, m.in. poprzez zapewnienie dostępnych cyfrowo komunikatorów internetowych, napisów na żywo oraz tłumaczenia na PJM;
- wyposażenie uczelni w technologie ułatwiające nawigację (aplikacje, udźwiękowane lub wypukłe plany, urządzenia nawigujące itd.) na terenie uczelni;
- wyposażenie uczelni w sprzęt ewakuacyjny (urządzenia wspomagające ewakuację, system ostrzegania uwzględniający szczególne potrzeby);
- wyposażenie uczelni w sprzęt wspomagający obsługę administracyjną uwzględniający szczególne potrzeby (udźwiękowane włączniki, e-kioski, interaktywny system obsługi itd.);
- współpracę ze wszystkimi jednostkami uczelnianymi w zakresie dostępności technologicznej;
- bieżący monitoring poziomu dostępności technologicznej uczelni.

UWAGA: w ramach projektu nie jest możliwy zakup technologii, która nie jest dostępna dla OzN.

Obszar 6 Procedury

W obszarze procedur w ścieżce START uczelnia ma obowiązek opracować i wdrożyć wewnętrzne procedury określające sposób wdrożenia obowiązków wynikających z Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami, ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. W szczególności: ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce określa jako podstawowe obowiązki w zapewnienia dostępności: przyjmowania na kształcenie, kształcenia i prowadzenia działalności naukowej. Z kolei ustawa o zapewnianiu dostępności określa szereg obowiązków dotyczących uczelni między innymi w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej, informacyjno-komunikacyjnej, procedur ewakuacji, dostępności zamówień publicznych nie precyzując w jaki sposób instytucja powinna obowiązki te realizować. Wynikiem realizacji projektu w ścieżce START musi być przełożenie obowiązków wynikających z Ustawy na wewnętrzne procedury w szczególności w zakresie przypisania tych obowiązków

do poszczególnych jednostek organizacyjnych uczelni i określenia w jaki sposób obowiązki te będą realizowane. Natomiast w zakresie studentów czy słuchaczy procedury powinny określać w jaki sposób osoby te mogą realizować swoje uprawnienia, wynikające z ustawy takie jak np. żądanie zapewnienia dostępności. Opracowane w ramach projektu procedury muszą mieć charakter ogólnouczelniany i obowiązywać wszystkich pracowników i wszystkie osoby kształcące się (na studiach, w szkole doktorskiej, na studiach podyplomowych itp.). Procedury te nie mogą dotyczyć tylko wybranych jednostek organizacyjnych. Szczególną uwagę należy poświęcić zagadnieniom związanym z procedurami ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami.

Rekomendowane jest uwzględnienie w projekcie zarówno opracowania procedur, konsultacji tych procedur przed wdrożeniem oraz przeprowadzenia procesu wdrożenia tych rozwiązań w uczelni w sposób koordynowany z działaniami prowadzonymi w obszarze 1 i 8.

Obszar procedur ściśle łączy się z pozostałymi obszarami dostępności w ramach, których mogą być opracowywane poszczególne procedury specjalistyczne. W ramach obszaru 6 powinna się odbywać koordynacja i wdrażanie tych procedur, aby tworzyły one spójną całość.

Przykładowe działania:

- analiza funkcjonujących w uczelni procedur w zakresie dostępności;
- opracowywanie nowych procedur w tym w formie nowych regulaminów; zarządzeń lub wprowadzenie zmian w już funkcjonujących dokumentach;
- koordynowanie procedur opracowywanych w ramach pozostałych obszarów dostępności;
- kodyfikacja i wdrażanie procedur, których zakres merytoryczny opracowany będzie w ramach innych obszarów, w szczególności: obszarów od 2 do 5;
- wdrażanie opracowanych rozwiązań w szczególności poprzez szkolenia, spotkania informacyjne;
- konsultowanie przygotowywanych rozwiązań w uczelni;
- ewaluacja wdrożonych rozwiązań.

Obszar 7 Usługi wspierające edukację

Projekt na poziomie START przewiduje zaplanowanie kompleksowego wsparcia obejmującego wszystkie osoby z niepełnosprawnościami bez względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności, zgodnego z 7 zasadami wsparcia edukacyjnego, przyjętego uchwałą KRASP <https://odpowiedzialnewsparcie.pl/>

Koniecznym jest stworzenie obszernego przykładowego katalogu działań wspierających oraz zasad przyznawania wsparcia. Konieczne jest również wdrożenie rocznego planowania działań i wydatków związanych ze wsparciem edukacyjnym osób z niepełnosprawnościami, obejmującego ogół działań w uczelni, finansowanych zarówno w ramach projektu, jak i z innych źródeł.

Na zakończenie ścieżki START w projekcie powinien powstać katalog usług już wdrożonych oraz zaplanowanych do dalszego wdrożenia w procesie realizacji kolejnych etapów w ścieżce ROZWÓJ.

Zakres działań w obszarze wsparcia edukacyjnego powinien obejmować:

- przeprowadzanie ewaluacji potrzeb studentów i doktorantów z niepełnosprawnościami w zakresie zapewnianych usług przez Uczelnię;
- powołanie osoby na stanowisku doradcy/konsultanta edukacyjnego, dedykowanego do obsługi studentów, doktorantów i pracowników z niepełnosprawnościami;
- stworzenie pełnej i czytelnej informacji o przysługujących formach wsparcia;
- opracowanie procedury wsparcia edukacyjnego;
- współpracę ze wszystkimi jednostkami uczelnianymi w zakresie adaptacji procesu kształcenia dla osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami;
- zagwarantowanie zaplecza technologicznego i technicznego, pozwalającego na aktywny udział osób z niepełnosprawnościami w działaniach edukacyjnych, sportowych i kulturalnych, które są podejmowane w Uczelni.

Przykładowe działania:

- zapewnienie usługi adaptacji materiałów dydaktycznych;
- zapewnienie usług wsparcia asystentów m.in. asystentów dydaktycznych, bibliotecznych i informatycznych;
- zapewnienie wsparcia konsultantów psychologicznych;
- zapewnienie usługi tłumaczenia na PJM;
- zatrudnienie asystentów dydaktycznych;
- zapewnienie zajęć z zakresu zindywidualizowanych lektoratów językowych;
- zapewnienie dostępnych zajęć sportowych;
- zapewnienie transportu dla studentów i doktorantów z niepełnosprawnościami;
- zapewnienie specjalistów od technologii wspierających;
- wyposażenie uczelnianej wypożyczalni sprzętu w niezbędny sprzęt i oprogramowanie specjalistyczne (komputery, oprogramowanie powiększające i udźwiękawiające, urządzenia powiększające oraz urządzenia brajlowskie).

Obszar 8 Działania podnoszące świadomość niepełnosprawności

Działania szkoleniowe w ścieżce START mają na celu rozpoczęcie w uczelni procesu podnoszenia świadomości kadry uczelni w zakresie wiedzy o dostępności, świadomości niepełnosprawności oraz innych zagadnień pozwalających podnieść poziom kształcenia osób z niepełnosprawnością

w uczelni. W tym obszarze, w ramach niezbędnego minimum, wymagane jest przeszkolenie całego zespołu jednostki ds. dostępności w zakresie podstawowych szkoleń świadomościowych oraz wybranych szkoleń specjalistycznych. Następnie przeszkolenie co najmniej połowy kadry kierowniczej uczelni w zakresie podstawowych szkoleń świadomościowych trwających co najmniej 6 godzin dydaktycznych, obejmujące przekrojowo tematykę różnych rodzajów niepełnosprawności. Ostatnim elementem jest przeszkolenie wybranych przedstawicieli kadry dydaktycznej oraz administracyjnej w zakresie podstawowych szkoleń świadomościowych. W ramach ścieżki START nie został określony minimalny zakres szkoleń dla kadry administracyjnej i dydaktycznej. Uczelnia musi dobrać intensywność tych szkoleń do zdiagnozowanych potrzeb. Rekomendowana jest również realizacja szkoleń specjalistycznych (np. z zakresu dostępności: cyfrowej, materiałów dydaktycznych, komunikacji itd., wg potrzeb) dla wybranych przedstawicieli kadry.

Jako kadre kierowniczą, która przeszła szkolenia świadomościowe w rozumieniu punktu S8.2 z tabeli wymagań, należy rozumieć osoby, które przeszły wskazane w tabeli szkolenia nie wcześniej niż w 2021 r. Nie jest wykluczone ponowne szkolenie kadry kierowniczej w ramach projektu.

Na etapie realizacji szkoleń należy położyć szczególny nacisk na ich wysoką jakość merytoryczną, a w szczególności:

1. W przypadku szkoleń świadomościowych konieczne jest uwzględnienie symulacji różnych rodzajów niepełnosprawności (między innymi trudności: sensoryczne, ruchowe, poznawcze itd.). Zaleca się wykorzystanie odpowiedniego sprzętu takiego jak: wózki inwalidzkie, laski, gogle symulujące zaburzenia wzroku, słuchawki lub nauszники symulujące ubytki słuchu, aplikacje symulujące zaburzenia poznawcze itp. w przypadku symulacji zaleca się udział jednego trenera/ki na maksymalnie 7 uczestników/czek szkolenia.
2. W przypadku szkoleń świadomościowych i specjalistycznych rekomendowane jest prowadzenie szkoleń przez osoby/instytucje mające praktyczne doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnościami, znające specyfikę uczelni wyższych w zakresie zapewniania dostępności procesu kształcenia, realizujące na uczelniach szkolenia z zakresu wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Wskazane jest, aby w procesie przygotowania i realizacji szkoleń aktywnie uczestniczyły osoby z niepełnosprawnościami.
3. Wszystkie materiały szkoleniowe bezwzględnie muszą być przygotowane w formie dostępnej dla OzN i zgodnej ze standardem WCAG. Każde szkolenie musi być realizowane w pomieszczeniach dostępnych architektonicznie dla OzN. Uczelnia musi przewidzieć możliwość zapewnienia tłumacza języka migowego lub materiałów w druku powiększonym, lub w postaci elektronicznej, lub w alfabecie Braille'a, lub wsparcie asystenta dydaktycznego – jeśli taką potrzebę zgłosi uczestnik.

Opisy obszarów z przykładowymi działaniami

Obszar 1 Struktura organizacyjna

Projekt na poziomie ROZWÓJ musi zakładać utrzymanie struktury jednostki z obszaru START oraz rozwinięcie struktury jednostki ds. dostępności. Struktura jednostki powinna być dopasowana do wielkości uczelni i jej oferty dydaktycznej oraz liczby zatrudnionych pracowników.

Struktura jednostki ds. dostępności powinna być rozwinięta w sposób kompleksowy i obejmować wszystkie 8 obszarów dostępności.

Zakres działań w obszarze struktury organizacyjnej musi obejmować:

- zatrudnienie doradcy/konsultanta dydaktycznego;
- zdefiniowanie kompetencji w zakresie dostępności dla innych jednostek, działających w Uczelni;
- prowadzenie bieżącego monitoringu zagwarantowania dostępności w Uczelni;
- współpracę ze wszystkimi jednostkami uczelnianymi w zakresie adaptacji procesu kształcenia dla osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami;
- opracowywanie i opiniowanie projektów aktów normatywnych stanowionych przez Uczelnię w zakresie potrzeb osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami;
- zarządzanie dostępnością procesu kształcenia studentów i realizacji badań naukowych, prowadzonych przez doktorantów oraz słuchaczy studiów podyplomowych;
- zapewnienie dostępności rekrutacji na studia, do szkół doktorskich oraz na stanowiska pracy;
- zapewnienie dostępności uczelni dla pracowników;
- zagwarantowanie dostępności uczelni w zakresie określonym w Ustawie o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. tj. dostępnością architektoniczną, informacyjno-komunikacyjną oraz cyfrową;
- inicjowanie i koordynowanie pozostałych działań, zmierzających do rozwoju systemu wsparcia na Uczelni dla osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami.

Przykładowe działania:

- stworzenie i wdrożenie procedur, takich jak np.: procedura wsparcia edukacyjnego, procedura ewakuacji osób z niepełnosprawnościami, procedura adaptacji materiałów

dydaktycznych, procedura akceptacji inwestycji, modernizacji i remontów realizowanych na uczelni (przedstawiciele jednostki ds. dostępności powinni aktywnie uczestniczyć we wszystkich etapach tworzenia i wdrażania procedur;

- stworzenie/przyjęcie standardów dostępności (informacji, cyfrowej, komunikacyjnej itd.);
- zrzeszanie przedstawicieli/ek różnych jednostek uczelni w zespołach na rzecz zwiększania dostępności;
- zapewnienie niezbędnych szkoleń dla pracowników jednostki ds. dostępności oraz pozostałej kadry Uczelni;
- tworzenie materiałów z zakresu wsparcia osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami w środowisku akademickim;
- tworzenie baz dostępnych materiałów;
- współpraca z uczelnianymi organizacjami zrzeszającymi studentów i doktorantów;
- współpraca z przedstawicielami administracji samorządowej, Komisją ds. Wyrównywania Szans Edukacyjnych przy KRASP organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi w zakresie uniwersalnego projektowania edukacji;
- inicjowanie i koordynowanie działań ukierunkowanych na integrację osób z niepełnosprawnościami w środowisku Uczelni;
- przygotowywanie materiałów informacyjnych o działalności jednostki ds. dostępności w formie dostępnej.

Obszar 2 Dostępność architektoniczna

Realizacja ścieżki ROZWÓJ zakłada zarówno osiągnięcie wymagań pełnej dostępności architektonicznej budynku, w którym zlokalizowana jest jednostka ds. dostępności w zakresie określonym dla poziomu START, jak i wprowadzenie procedur systemowego zarządzania i zapewniania dostępności architektonicznej całej uczelni w celu zapewnienia OzN możliwości studiowania oraz prowadzenia badań naukowych na zasadach równości z innymi osobami. W szczególności rozwiązania w ścieżce ROZWÓJ powinny obejmować nowe obszary, dotychczas nieobjęte procesem adaptacji, np. dostosowanie zajęć laboratoryjnych, dostępność badań naukowych, dostosowanie do potrzeb OzN infrastruktury oraz obiektów uczelni służących do realizacji praktyk terenowych, rozwiązania wspierające dla nowych grup odbiorców np. przestrzenie/pokoje wyciszenia dla studentów w spektrum autyzmu.

Przykładowe działania:

1. Przygotowanie i opublikowanie na głównej stronie uczelni informacji o dostępności architektonicznej wszystkich obiektów, w których prowadzona jest działalność uczelni. Informacja ta powinna zawierać szczegółowe wskazanie na bariery utrudniające lub

uniemożliwiające OzN korzystanie z pomieszczeń i ich wyposażenia. W szczególności dokument ten musi odnosić się do następujących działań, składających się na dostępność architektoniczną budynków uczelni dla osób ze szczególnymi potrzebami:

- zapewnienie dostępnych wejść do budynków;
  - zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków uczelni;
  - zapewnienie dostępnej infrastruktury np. wind, pochylni, pętli indukcyjnych, oznaczeń krawędzi schodów, ścieżek prowadzących, oznaczeń powierzchni szklanych itp.;
  - zapewnienie dostosowanych do potrzeb OzN toalet w budynkach uczelni;
  - zapewnienie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynkach uczelni, które umożliwiają OzN dostęp do wszystkich pomieszczeń;
  - zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynkach, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy;
  - zapewnienie wstępu do budynków osobom korzystającym z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.);
  - zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób (ewakuacja etapowa);
  - instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia.
2. Stworzenie kompleksowego planu likwidacji barier architektonicznych w uczelni, obejmującego wszystkie obiekty, w których prowadzona jest działalność uczelni. Plan musi zawierać analizę/audyt stanu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez jednostki uczelni oraz propozycje działań w zakresie likwidacji barier z uwzględnieniem uzasadnienia dla zastosowania dostępu alternatywnego.
  3. Koordynacja wdrożenia planu działania uczelni na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. W celu koordynacji działań na rzecz dostępności architektonicznej uczelnia powołuje/wskazuje jednostkę lub koordynatora ds. dostępności architektonicznej zwanych dalej koordynatorem.

Do głównych obowiązków koordynatora należy:

- 1) podejmowanie działań na rzecz uwzględniania potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w planowanej i prowadzonej działalności uczelni;

- 2) koordynowanie usuwania barier w dostępności;
  - 3) zapobieganie powstawaniu barier w dostępności poprzez stworzenie procedur gwarantujących udział koordynatora/zapewnienie dostępności we wszystkich procesach realizacji inwestycji, modernizacji i remontów;
  - 4) monitorowanie stanu dostępności architektonicznej budynków uczelni.
4. Plan/zarządzenie/procedura organizacji sposobu zarządzania dostępnością w uczelni. Sposób zarządzania dostępnością musi uwzględniać następujące założenia:
- a. podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności budynków uczelni i ich otoczenia likwidujących bariery dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz upowszechnianie dobrych praktyk w tym zakresie;
  - b. monitorowanie działalności jednostek organizacyjnych uczelni w zakresie zapewniania dostępności architektonicznej osobom ze szczególnymi potrzebami;
    - konsultowanie projektów architektonicznych oraz realizowanych prac remontowo – budowlanych pod kątem dostępności dla osób niepełnosprawnych;
    - koordynacja współpracy wszystkich podmiotów uczelni zaangażowanych w projektowanie i realizowanie inwestycji, modernizacji i remontów, mająca na celu zapewnienie dostępności na każdym etapie przygotowania i realizacji inwestycji, modernizacji i remontów;
    - czynny udział koordynatora w spotkaniach i gremiach dotyczących działań uczelni związanych z likwidacją barier architektonicznych, odbiorach (inwestycji, modernizacji i remontów), grupach projektowych i wszelkich spotkaniach dotyczących dostępności architektonicznej;
    - przeprowadzanie wizji lokalnych oraz sprawdzanie bieżącego stanu dostępności architektonicznej budynków uczelni i ich otoczenia, oraz procedur właściwego postępowania związanych z obsługą osób z niepełnosprawnościami, oraz procedurami bezpieczeństwa w sytuacji zagrożeń;
    - popularyzowanie oraz podnoszenie wiedzy i świadomości pracowników uczelni w obszarze zapewniania dostępności architektonicznej.

Przykładowe działania:

- działania remontowe/budowlane w zakresie zapewnienia dostępności architektonicznej budynków i kampusów uczelni dla OzN, w tym przestrzeni dydaktycznych i pomieszczeń laboratoryjnych, a także miejsc/pokoi wyciszenia, przestrzeni socjalnych i mieszkalnych;
- bieżąca ocena poziomu dostępności architektonicznej budynków uczelni;

- organizacja szkoleń dla kadry zarządzającej budynkami i osób obsługujących budynki w zakresie ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami oraz działań i rozwiązań wspierających dostępność architektoniczną;
- opracowanie wytycznych i standardów dotyczących dostępności architektonicznej, jakie powinny spełniać budynki uczelni;
- opracowanie i wdrożenie procedur związanych z ewakuacją osób ze szczególnymi potrzebami;
- opracowanie i wdrożenie procedur zapewniających udział i konieczność uzyskania akceptacji koordynatora na wszystkich etapach procesu inwestycyjnego;
- opracowanie i wdrożenie procedur związanych z aktualizacją danych o dostępności architektonicznej budynków.

Obszar 3 Dostępność informacyjno-komunikacyjna

Na poziomie ROZWÓJ uczelnia powinna gwarantować pełną dostępność komunikacyjno-informacyjną wszystkich jednostek organizacyjnych uczelni. Należy zapewnić wewnętrzną regulację, zgodnie z którą komunikacja i informowanie będzie przebiegać w formie dostępnej, z zastosowaniem zasad projektowania uniwersalnego. Uczelnia jest zobowiązana do przygotowania rzetelnej informacji nt. możliwości komunikacyjnej i informacyjnej wszystkich jednostek. Informacja na temat dostępności poszczególnych obiektów musi być powszechnie i łatwo dostępna. Należy stworzyć plan likwidacji barier informacyjno-komunikacyjnych w uczelni obejmujący wszystkie obiekty, w których odbywa się działalność uczelni. Plan musi być dokumentem wiążącym dla wszystkich jednostek uczelni – bieżące prace oraz remonty i modernizacje powinny być prowadzone z zastosowaniem jego zapisów.

Przykładowe działania:

- likwidacja barier w dostępności-informacyjno-komunikacyjnej;
- przyjęcie standardu dostępnej informacji i komunikacji;
- uzupełnienie zasobów: sprzętu, oprogramowania i aplikacji, wspomagających dostępność komunikacji i informacji;
- zakup usług wspierających dostępną komunikację i informację;
- tworzenie jednostki odpowiedzialnej za dostosowywanie lub tworzenie dostępnych informacji oraz dostosowanie komunikacji do formy dostępnej;
- poradnictwo dla kadry uczelni oraz studentów z zakresu dostępności informacyjno-komunikacyjnej;
- bieżący monitoring poziomu dostępności informacyjno-komunikacyjnej w ramach działalności uczelni;

- zagwarantowanie pełnej dostępności komunikacyjnej i informacyjnej oficjalnych wydarzeń, organizowanych w uczelni.

Obszar 4 Dostępność cyfrowa

Projekt na poziomie ROZWÓJ zobowiązuje uczelnie do stworzenia dostępnych wewnętrznych systemów informatycznych i procedur administracyjnych ukierunkowanych na zapewnienie dostępności cyfrowej całej uczelni.

W zakresie dostosowania stron www obowiązują wymagania wskazane dla poziomu START wraz z rozszerzeniem w postaci dostosowania stron www:

- serwisów bibliotecznych
- strony dot. świadczeń materialnych dla studentów i doktorantów.

Realizacja ścieżki ROZWÓJ zobowiązuje do stworzenia standardów dostępności uczelnianych serwisów www i aplikacji zgodnie z obowiązującym w czasie realizacji projektu standardem WCAG. Standardy dostępności będą obowiązujące dla wszystkich modernizowanych i nowotworzonych stron. Ponadto uczelnie są zobowiązane do dostosowania uczelnianych serwisów i platform służących do realizacji procesu kształcenia zdalnego.

Zakres działań w obszarze dostępności cyfrowej musi obejmować:

1. Stworzenie procedury zgłaszania i przeprowadzania audytów stron i serwisów uczelni oraz sposobu usuwania błędów dostępności wykrytych w trakcie audytu;
2. Opracowanie wytycznych w zakresie przyjmowania zgłoszeń, dotyczących błędów w dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych oraz usuwania zidentyfikowanych nieprawidłowości;
3. Nadzorowanie podejmowanych prac modernizacyjnych lub projektowych stron internetowych lub aplikacji mobilnych w celu uwzględniania wymogów dostępności cyfrowej;
4. Podjęcie współpracy z redaktorami stron oraz osobami mającymi wpływ na treści zamieszczane na stronach internetowych uczelni w celu zwiększania ich świadomości i wiedzy w zakresie tworzenia treści dostępnych cyfrowo;
5. Opracowanie procedury w zakresie terminowego i poprawnego zamieszczenie deklaracji dostępności na stronach internetowych lub w aplikacjach mobilnych, w tym dokonywanie przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności;
6. Podejmowanie systemowych działań w zakresie zapewniania dostępności cyfrowej w tym komunikacji elektronicznej uczelni.

Przykładowe działania

- organizacja procesu bieżącej oceny dostępności cyfrowej

Bieżąca ocena poziomu dostępności dla każdego serwisu internetowego lub aplikacji mobilnej co najmniej raz w roku. Ponadto ocena dostępności:

- 1) dla każdego nowego serwisu internetowego lub nowej aplikacji mobilnej przed terminem ich publikacji;
- 2) dla istniejących serwisów internetowych lub aplikacji mobilnych posiadających deklarację dostępności, po opracowaniu, istotnej z punktu widzenia dostępności, modernizacji, ze wskazaniem dokonanych zmian;
- 3) dla istniejących serwisów internetowych i aplikacji mobilnych posiadających deklarację dostępności co najmniej raz w roku, jeśli wprowadzone zmiany nie wykraczają poza zwykły użytek.

W przypadku ustalenia w trakcie audytu dostępności cyfrowej nieprawidłowości w dostępności cyfrowej stron internetowych lub aplikacji mobilnych prowadzonych w danej jednostce organizacyjnej uczelni, wskazuje się przyczyny, charakter i zakres zidentyfikowanych uchybień oraz zalecane sposoby ich usunięcia.

- opracowanie procedury skargowej i sposobu żądania zapewnienia dostępności

Żądanie musi zawierać:

- 1) dane kontaktowe osoby występującej z żądaniem;
  - 2) wskazanie strony internetowej, aplikacji mobilnej lub ich elementów, które mają być dostępne cyfrowo;
  - 3) wskazanie sposobu kontaktu z osobą występującą z żądaniem;
  - 4) wskazanie alternatywnego sposobu dostępu, jeśli taki jest przedmiotem żądania.
- powołanie Koordynatora dostępności cyfrowej

Koordinator dostępności cyfrowej jest odpowiedzialny za działania w zakresie wspierania jednostek uczelni w zapewnianiu dostępności cyfrowej prowadzonych przez nie stron internetowych i aplikacji mobilnych, w szczególności:

- 1) podejmowanie i koordynowanie działań wynikających z przepisów Ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych;
- 2) komunikację i wspieranie administratorów dostępności cyfrowej, administratorów stron internetowych, redaktorów stron internetowych oraz innych osób w zakresie poprawnego wdrażania rozwiązań zapewniających dostępność cyfrową;

- 3) koordynowanie działań w zakresie przyjmowania zgłoszeń serwisów internetowych i aplikacji mobilnych jednostek organizacyjnych uczelni, przeprowadzania audytów dostępności cyfrowej oraz przekazywania wyników badania do administratorów dostępności cyfrowej;
  - 4) prowadzenie i zarządzanie bazą informacji na temat stron internetowych i aplikacji mobilnych jednostek organizacyjnych uczelni;
  - 5) rejestrowanie i koordynowanie spraw związanych z żądaniami zapewnienia dostępności cyfrowej określonej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub ich elementów, albo żądaniami zapewnienia alternatywnego sposobu dostępu składanymi do administratorów dostępności cyfrowej lub bezpośrednio do Koordynatora dostępności cyfrowej;
  - 6) monitorowanie bieżącego stanu dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych jednostek organizacyjnych uczelni, sporządzanie sprawozdań podsumowujących ten stan wraz z określaniem potrzeb w zakresie poprawy dostępności cyfrowej;
  - 7) opracowywanie raportów stanu dostępności na uczelni w zakresie dostępności cyfrowej;
  - 8) działania na rzecz poprawy dostępności cyfrowej uczelni oraz zwiększania wiedzy i świadomości w zakresie wymogów związanych z zapewnianiem dostępności cyfrowej, w szczególności poprzez organizowanie i przeprowadzanie szkoleń i konsultacji.
- rozwiązania technologiczne wspierające rozwój dostępności cyfrowej

Stworzenie bazy wiedzy związanej z typowymi problemami i rozwiązaniami – informacje te będą wspierać rozwiązywanie problemów w przyszłości oraz umożliwią określanie potrzeb w zakresie poprawy dostępności cyfrowej w jednostce.

1. Stworzenie (e)-kursów i szkoleń dla administratorów i redaktorów stron związanych z tworzeniem dostępnych cyfrowo materiałów.
2. Rozwijanie kompetencji kadry dydaktycznej i administracyjnej w zakresie świadomości i kompetencji dotyczącej dostępności cyfrowej (dostępność dokumentów, prezentacji, kursów, multimediiów)
  - Rozwijanie kompetencji w zakresie używania narzędzi wspomagających monitorowanie dostępności przykładowo: w procesie tworzenia napisów do multimediiów (rozwiązania technologiczne z użyciem oprogramowania typu Whisper), wdrożenie rozwiązań technologicznych umożliwiających samodzielne audytowanie dostępności w dokumentach, np. inspektor dostępności w Word, świadomość dostępności w plikach PDF; na stronach internetowych: narzędzia pomiaru kontrastu, narzędzia typu WAVE).

Obszar 5 Technologie

Uczelnia rozwija posiadane zaplecze technologiczne oraz sukcesywnie zmierza do stanu pełnej dostępności technologicznej. Należy stworzyć szczegółowy plan rozwoju technologicznego, zmiernający do pełnej dostępności, z którego powinny korzystać wszystkie jednostki uczelni. Działania uczelni w obszarze rozwoju technologii powinny być realizowane zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego i uwzględniać zapisy ww. planu. Inwestycje technologiczne (a także ich modernizacje) powinny uwzględniać kwestie dostępności i być realizowane we współpracy z przedstawicielami jednostki ds. wsparcia OzN.

Przykładowe działania:

- doposażenie uczelni w sprzęt, aplikacje, oprogramowanie, zwiększające poziom dostępności uczelni (proces kształcenia i administracyjny, wydarzenia (kulturalne, społeczne itd.) studenckie i pracownicze, korzystanie z zaplecza socjalnego – świadczenia, zakwaterowanie, żywienie zorganizowane itd., ewakuacja w sytuacjach zagrożenia);
- dostosowanie posiadanego sprzętu, aplikacji lub oprogramowania;
- wdrożenie planu rozwoju technologicznego;
- stworzenie jednostki, odpowiedzialnej za dostosowywanie lub tworzenie dostępnych:
- materiałów multimedialnych (napisy, AD, transkrypcje, PJM);
- dokumentów elektronicznych – edukacyjnych i administracyjnych (Doc-Docx, PDF);
- aplikacji lub oprogramowania wykorzystywanego przez administrację, studentów oraz kadre dydaktyczną;
- wykorzystanie innowacji technologicznych, zwiększających poziom dostępności uczelni;
- poradnictwo technologiczne dla pracowników administracyjnych i kadry dydaktycznej – efektywne wykorzystanie sprzętu, aplikacji i oprogramowania w celu podnoszenia poziomu dostępności uczelni;
- doradztwo technologiczne dla studentów – dobór optymalnych urządzeń, oprogramowania i technologii asystujących w celu zwiększenia możliwości edukacyjnych studentów;
- bieżący monitoring poziomu dostępności technologicznej uczelni;
- współpraca ze wszystkimi jednostkami uczelni w zakresie dostępności technologicznej;
- szkolenia dla studentów w zakresie wykorzystania technologii asystujących oraz opcji ułatwień dostępu komputerów i urządzeń mobilnych, zwiększających zakres ich możliwości edukacyjnych.

Obszar 6 Procedury

W obszarze procedur w ścieżce ROZWÓJ uczelnia ma obowiązek opracować i wdrożyć wewnętrzne procedury określające sposób wdrożenia:

1. Obowiązków wynikających z: Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
2. Zasad przyznawania wsparcia osobom ze szczególnymi potrzebami w szczególności w zakresie usług wspierających edukację.
3. Procedur gwarantujących zapewnienie dostępności architektonicznej oraz informacyjno-komunikacyjnej efektów wszystkich realizowanych w uczelni inwestycji, modernizacji i remontów. Procedury muszą przewidywać akceptację wszystkich inwestycji, modernizacji i remontów przez jednostkę ds. dostępności co najmniej na etapie projektu, udzielenia zamówienia oraz na etapie odbioru prac od wykonawcy. Dotyczy to, w szczególności, zamówień na: roboty budowlane, nowe technologie [oraz pozostałych zamówień od progu kwotowego ustalonego przez uczelnię].
4. Procedur gwarantujących zapewnienie dostępności we wszystkich 8 obszarach .
5. Procedury zapewniających dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami we wszystkich udzielanych przez uczelnię zamówieniach publicznych.
6. Procedur w zakresie ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami.

Wynikiem realizacji projektu w ścieżce ROZWÓJ muszą być wewnętrzne procedury w szczególności przypisujące obowiązki i odpowiedzialności do poszczególnych jednostek organizacyjnych uczelni i określające w jaki sposób obowiązki te będą realizowane. Natomiast w zakresie studentów czy słuchaczy procedury powinny określać w jaki sposób osoby te mogą realizować swoje uprawnienia oraz niezbędne działania wymagane od studenta czy doktoranta do skorzystania z przysługujących im uprawnień np. terminy i sposób poinformowania uczelni o szczególnych potrzebach w zakresie dostosowania materiałów dydaktycznych czy przebiegu egzaminu, terminy i tryb wnioskowania o wsparcie edukacyjne itp.

Opracowane w ramach projektu procedury muszą mieć charakter ogólnouczelniany i obowiązywać wszystkich pracowników, doktorantów, studentów i słuchaczy. Procedury te nie mogą dotyczyć tylko wybranych jednostek organizacyjnych.

Rekomendowane jest uwzględnienie w projekcie zarówno opracowania procedur, konsultacji tych procedur przed wdrożeniem oraz przeprowadzenia procesu wdrożenia tych rozwiązań w uczelni w sposób koordynowany z działaniami prowadzonymi w obszarze 1 i 8.

Obszar procedur ściśle łączy się z pozostałymi obszarami dostępności w ramach, których mogą być opracowywane poszczególne procedury specjalistyczne. W ramach obszaru 6 powinna się odbywać koordynacja i wdrażanie tych procedur, aby tworzyły one spójną całość.

Przykładowe działania:

- analiza funkcjonujących w uczelni procedur w zakresie dostępności;
- opracowywanie nowych procedur w tym w formie nowych regulaminów, zarządzeń lub wprowadzenie zmian w już funkcjonujących dokumentach;
- koordynowanie procedur opracowywanych w ramach pozostałych obszarów dostępności;
- kodyfikacja i wdrażanie procedur, których zakres merytoryczny opracowany będzie w ramach innych obszarów, w szczególności: obszarów do 2 do 5;
- wdrażanie opracowanych rozwiązań w szczególności poprzez szkolenia; spotkania informacyjne;
- konsultowanie przygotowywanych rozwiązań w uczelni;
- ewaluacja wdrożonych rozwiązań;
- powołanie grup lub zespołów odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie procedur;
- opracowywanie podręczników dobrych praktyk.

Obszar 7 Usługi wspierające edukację

W ścieżce ROZWÓJ wsparciem powinny być objęte wszystkie osoby z niepełnosprawnością, niezależnie od rodzaju i stopnia niepełnosprawności w zakresie, w jakim wsparcie to jest niezbędne do zapewnienia pełnego udziału w procesie kształcenia i realizacji badań naukowych. Występuje konieczność opracowania i opublikowania katalogu usług wspierających edukację osób z niepełnosprawnościami, zawierającego listę usług dostępnych w sposób ciągły oraz usług, które mogą być uruchomione w zależności od potrzeb wraz ze wskazaniem terminu, w którym należy uczelnię poinformować o potrzebie zapewnienia konkretnej usługi.

Katalog musi zawierać informacje czy uczelnia gwarantuje dostęp do poszczególnych usług studentom, którym usługi te są niezbędne do udziału w procesie kształcenia co najmniej do czasu zakończenia przez nie realizacji toku studiów.

Zakres działań w obszarze wsparcia edukacyjnego musi obejmować:

- współpracę ze wszystkimi jednostkami uczelnianymi w zakresie adaptacji procesu kształcenia dla osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami;
- przeprowadzanie ewaluacji potrzeb studentów i doktorantów z niepełnosprawnościami w zakresie zapewnianych usług przez Uczelnię;

- stworzenie możliwości do powstania zrzeszenia studentów z niepełnosprawnościami;
- rozwijanie zaplecza technologicznego i technicznego, pozwalającego na aktywny udział osób z niepełnosprawnościami w działaniach edukacyjnych, sportowych i kulturalnych, które są podejmowane w Uczelni.

Przykładowe działania:

- zapewnienie usługi adaptacji materiałów dydaktycznych;
- zapewnienie usług wsparcia asystentów m.in. asystentów dydaktycznych, bibliotecznych i informatycznych;
- zapewnienie wsparcia konsultantów psychologicznych;
- zapewnienie usługi tłumaczenia na PJM;
- zatrudnienie asystentów dydaktycznych;
- zapewnienie zajęć z zakresu zindywidualizowanych lektoratów językowych;
- zapewnienie dostępnych zajęć sportowych;
- zapewnienie transportu dla studentów i doktorantów z niepełnosprawnościami;
- zapewnienie dostępnych praktyk zawodowych;
- wspieranie procesu aktywizacji zawodowej poprzez m.in.: rozpowszechnianie ofert pracy oraz prowadzenie szkoleń poruszających tematykę dostępnych staży zawodowych;
- zapewnienie specjalistów od technologii wspierających;
- wyposażenie uczelnianej wypożyczalni sprzętu w niezbędny sprzęt i oprogramowanie specjalistyczne (komputery, oprogramowanie powiększające i udźwiękawiające, urządzenia powiększające oraz urządzenia brajlowskie);
- planowanie i prowadzenie kształcenia z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania w edukacji (ang. Universal Design for Learning), w tym planowanie i opracowywanie program kształcenia sylabusów z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania.

Obszar 8 Działania podnoszące świadomość niepełnosprawności

Działania szkoleniowe w ścieżce ROZWÓJ ukierunkowane są na ugruntowanie procesu stałego podnoszenia świadomości kadry uczelni w zakresie wiedzy o dostępności, świadomości niepełnosprawności oraz innych zagadnień pozwalających podnieść poziom kształcenia osób z niepełnosprawnością w uczelni.

W tym obszarze w ramach niezbędnego minimum wymagane jest realizacja zakresu przewidzianego dla ścieżki START, w tym:

1. Przeszkolenie całego zespołu jednostki ds. dostępności w zakresie podstawowych szkoleń świadomościowych oraz wybranych szkoleń specjalistycznych – o ile nie był on przeszkolony w okresie ostatnich 3 lat.
2. Przeszkolenie co najmniej połowy kadry kierowniczej uczelni w zakresie podstawowych szkoleń świadomościowych trwających co najmniej 6 godzin zegarowych, obejmujące przekrojowo tematykę różnych rodzajów niepełnosprawności.
3. Przeszkolenie w możliwie szerokim zakresie kadry dydaktycznej oraz administracyjnej w zakresie podstawowych szkoleń świadomościowych.
4. Przeprowadzenie specjalistycznych szkoleń z poszczególnych zagadnień, dotyczących niepełnosprawności takich jak technologie, procedury, wsparcie psychologiczne, standardy wsparcia edukacyjnego, sytuacje kryzysowe, ewakuacja, pierwsza pomoc dla OzN i inne. Szkolenia powinny być kompleksowe, tj. obejmować wszystkie 8 obszarów dostępności.

Szkolenia powinny być realizowane w ramach spójnego i koordynowanego przez zespół projektowy planu lub programu szkoleń w taki sposób, by ich zakres i tematyka dopasowany były do zdiagnozowanych potrzeb grupy docelowej.

Realizacja szkoleń może odbywać się w następujących formach:

1. Szkoleń lub warsztatów stacjonarnych w tym zawierających symulację i prowadzonych przez minimum dwóch trenerów,
2. Warsztatów wyjazdowych z zakwaterowaniem, jeżeli ze względu na charakter grupy docelowej (np. osoby z różnych jednostek organizacyjnych, różnych lokalizacji) i obszerności tematyki uzasadnione jest zorganizowanie kilkudniowego intensywnego warsztatu,
3. Udziału kadry uczelni w specjalistycznych szkoleniach, tematycznie zgodnych ze zidentyfikowanymi potrzebami ,
4. Szkoleń on-line realizowanych poprzez środki komunikacji elektronicznej, gdzie zapewniony jest stały dwukierunkowy kontakt prowadzącego z uczestnikami,
5. E-learningu lub wideo-kursów – jako forma uzupełniająca.

Na etapie realizacji szkoleń należy położyć szczególny nacisk na ich wysoką jakość merytoryczną, a w szczególności:

1. W ścieżce ROZWÓJ rekomendowane jest dostosowywanie konkretnych szkoleń do potrzeb zrekrutowanych na dane szkolenie uczestników,
2. W przypadku szkoleń świadomościowych uwzględnienie symulacji różnych rodzajów niepełnosprawności i wykorzystanie odpowiedniego sprzętu takiego jak: wózki inwalidzkie, laski, gogle symulujące zaburzenia wzroku, słuchawki lub nauszники symulujące ubytki słuchu

itp. W przypadku symulacji zaleca się udział jednego trenera na maksymalnie 7 uczestników szkolenia,

3. W przypadku szkoleń świadomościowych i specjalistycznych rekomendowane jest prowadzenie szkoleń przez osoby/instytucje mające praktyczne doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnościami, znające specyfikę uczelni wyższych w zakresie zapewniania dostępności procesu kształcenia, realizujące na uczelniach szkolenia z zakresu wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Wskazane jest, aby w procesie przygotowania i realizacji szkoleń aktywnie uczestniczyły osoby z niepełnosprawnościami,
4. Wszystkie materiały szkoleniowe bezwzględnie muszą być przygotowane w formie dostępnej dla OzN i zgodnej ze standardem WCAG. Każde szkolenie musi być realizowane w pomieszczeniach dostępnych architektonicznie dla OzN. Uczelnia musi przewidzieć możliwość zapewnienia tłumacza języka migowego lub materiały w druku powiększonym lub w alfabecie Braille'a – jeśli taką potrzebę zgłosi uczestnik,
5. W przypadku szkoleń specjalistycznych należy rozważyć, biorąc pod uwagę zapotrzebowanie i możliwość budowania grup szkoleniowych, realizację szkoleń w ramach projektu lub zakup pojedynczych miejsc dla kadry na szkoleniach specjalistycznych dostępnych na rynku.

Finalnym efektem działania w ramach obszaru jest opracowanie i wdrożenie długoterminowego planu/programu szkolenia pracowników uczelni w zakresie świadomości niepełnosprawności i zapewnienia dostępności co najmniej w zakresie nowozatrudnionych w uczelni osób oraz osób obejmujących stanowiska kierownicze.

W ramach obszaru 8 możliwe jest objęcie działaniami szkoleniowymi przedstawicieli i przedstawielek zinstytucjonalizowanych struktur studenckich: organów samorządu studenckiego, samorządu doktorantów, kół naukowych, zrzeszeń, organizacji studenckich itp. Przedstawiciele i przedstawicielki ww. instytucji, z racji pełnionych funkcji, w szczególności reprezentowanie środowiska studenckiego, mają bezpośredni lub pośredni wpływ na istotne decyzje władz uczelni oraz przebieg wydarzeń, w których dostępność odgrywa istotną rolę – organizację różnego typu wydarzeń studenckich (konferencje, koncerty, juwenalia, zawody sportowe, seminaria, wyjazdy turystyczne, itd.). Włączenie przedstawicieli i przedstawielek ww. instytucji do działań szkoleniowych ma docelowo prowadzić do wzrostu poziomu wiedzy oraz świadomości dostępności w ich strukturach, z naciskiem na ich praktyczne zastosowanie.

Obszar szkoleń ściśle łączy się z pozostałymi obszarami dostępności. Różnego rodzaju szkolenia w zakresie dostępności architektonicznej, dostępności informacyjno-komunikacyjnej, dostępności cyfrowej, technologii wspierających czy wsparcia edukacyjnego powinny łączyć się w spójny program szkoleniowy opracowany i zarządzany w ramach obszaru 8.

Opracowali:

dr Anna Rdest, Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

dr Justyna Rogowska, Kierowniczka Biura ds. Osób z Niepełnosprawnością, Uniwersytet Gdański

Anna Szymańska, Kierowniczka Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami, Uniwersytet Warszawski

Krzysztof Peda, Stowarzyszenie Twoje Nowe Możliwości

Załączniki:

1. Karta samooceny dla ścieżki START_tabele
2. Karta samooceny dla ścieżki START_bez tabel
3. Karta samooceny dla ścieżki ROZWÓJ_tabele
4. Karta samooceny dla ścieżki ROZWÓJ_bez tabel